

บทที่ 3

บัณฑิตศึกษาในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะที่ 1-ระยะที่ 3 (2504-2519)

ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยได้เริ่มพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นครั้งแรก โดยแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 แบ่งแผนการพัฒนามาออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก (พ.ศ.2504-2506) เป็นการรวบรวมโครงการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และแผนพัฒนาระยะที่สอง (2506-2509) ได้มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษา ขึ้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศในด้านกำลังคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา-แห่งชาติ 2528: 3-2) บัณฑิตวิทยาลัยได้กำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการของบัณฑิตศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะแรก กล่าวคือบัณฑิตศึกษาในช่วงของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะที่ 1 - ระยะที่ 2 (2504-2514)

ระยะหลัง กล่าวถึงบัณฑิตศึกษาในช่วงของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ระยะที่ 3 (2515-2519)

บัณฑิตศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1 - ระยะที่ 2 (2504-2514)

ปี พ.ศ. 2500 ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศทางด้าน เศรษฐกิจ และการศึกษาค่อนข้างสำคัญ สภาพของประเทศไทยในขณะนั้นความต้องการกำลังคนในระดับสูงกว่า ปริญญาตรีในสาขาต่าง ๆ ยังขาดอยู่มากตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การที่จะส่ง ผู้สำเร็จปริญญาตรีภายในประเทศไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ เป็นการลงทุนสูง และหลักสูตรของ ต่างประเทศไม่สัมพันธ์กับความต้องการของประเทศไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงได้มีการพิจารณา ขยายการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้นในมหาวิทยาลัยที่มีอยู่แล้ว โดยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ พร้อมกันนั้นก็มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาที่สอน เฉพาะระดับสูงกว่าปริญญาตรีในสาขาที่มีความจำเป็นรีบด่วน เพื่อสนองตอบความต้องการกำลังคน

ในการพัฒนาประเทศ และประวัติศาสตร์ของบัณฑิตวิทยาลัยในประเทศไทย นับได้ว่าเริ่มต้นในช่วงนี้ โดยได้เปิดบัณฑิตวิทยาลัยเป็นแห่งแรกในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนับได้ว่าเริ่มต้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2502 ในที่ประชุมคณบดี ครั้งที่ 41/2502 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2502 ที่ประชุมได้พิจารณาถึงการเปิดสอนชั้นปริญญาโทในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีมานานเป็นเวลากว่า 20 ปี แต่ไม่ปรากฏว่าได้มีการกำหนดมาตรฐานและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ไว้ในแนวเดียวกัน สุดแต่คณะต่าง ๆ จักได้ดำเนินการไปตามความเหมาะสมลำพังตน และนับวันการศึกษาระดับปริญญาโทก็จะมีค่าสำคัญมากขึ้น ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้มีกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีหน้าที่พิจารณาฐานะ มาตรฐาน หลักสูตร ระเบียบข้อบังคับ ตลอดจนการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในมหาวิทยาลัยเป็นส่วนกลาง เรียกว่า "คณะกรรมการพิจารณาเรื่องบัณฑิตวิทยาลัย" ประกอบด้วยผู้แทนจากคณะต่าง ๆ ทุกคณะ และที่ประชุมมีมติมอบความรับผิดชอบให้ ศาสตราจารย์ แถบ นีละนิธิ รองอธิการบดี และคณบดีคณะวิทยาศาสตร์เป็นประธานคณะกรรมการ

คณะกรรมการพิจารณาเรื่องบัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาเรื่องการวางรูปการบริหารงานบัณฑิตวิทยาลัย สามารถสรุปในหลักการได้ดังนี้

ให้มีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานปริญญาชั้นสูงทั้งหมด มีฐานะเป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่เฉพาะงานด้านบริหาร ส่วนงานทางวิชาการอยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละแผนกวิชา การประสานงานระหว่างคณะต่าง ๆ ให้มีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ประกอบด้วยผู้แทนคณะต่าง ๆ ทำหน้าที่ในด้านนโยบาย และหัวหน้าแผนกวิชาต่าง ๆ ซึ่งเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ประกอบด้วยคณะกรรมการวิชาการมีหน้าที่กำหนดหลักสูตรควบคุมการศึกษาและการวิจัย โดยมีคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย เป็นประธานกรรมการทั้งสองคณะดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัยมีงบประมาณของตนเอง ซึ่งนอกจากจะเป็นงบประมาณค่าใช้จ่ายในสำนักงานแล้ว ให้มีงบประมาณค่าสอนและงบประมาณค่าวัสดุ สำหรับใช้ในการศึกษา เพื่อพิจารณาจัดสรรให้แก่แผนกวิชาต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ความร่วมมือกับแผนกวิชาต่าง ๆ มากขึ้น และให้บัณฑิตวิทยาลัยเก็บค่าบำรุงมหาวิทยาลัยจากนิสิต เข้าเป็นเงินทุนของบัณฑิตวิทยาลัยเอง เพิ่มเติมจากงบประมาณแผ่นดิน (ระเบียบการและหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2504 :

ประกอบกับในปี พ.ศ. 2503 รัฐบาลได้เตรียมจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และแผนการศึกษาแห่งชาติระยะยาวขึ้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจของมหาวิทยาลัยขึ้น การจัดตั้งและดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยจึงได้ปรากฏในรูปของโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนั้น จึงอยู่ในฐานะได้รับส่วนแบ่งจากงบประมาณแผ่นดินเพื่อจัดตั้งและดำเนินการ สภาการศึกษาแห่งชาติ และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติได้อนุมัติและรับทราบการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งแต่นั้น

(สภาการศึกษาแห่งชาติ 2505: 700)

ในวันที่ 25 มกราคม 2504 สภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้พิจารณาร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย และมีมติให้เสนอต่อไปยังสภาการศึกษาตามระเบียบ ซึ่งระบุไว้โดยกฎหมาย และเดือนเดียวกันนี้เองสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ผ่านพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2504 โดยอนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและเริ่มงานได้ภายในวงเงิน 100,000 บาทถ้วน ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2505 (พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2505 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 79 ตอนที่ 69 หน้า 800 วันที่ 31 กรกฎาคม 2505) และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เปิดรับนิสิตเข้าศึกษาในปีเดียวกันนั้นเอง

การดำเนินงานในระยะเริ่มจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยได้ดำเนินการตามหลักการดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นแหล่งผลิตนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ในระดับที่สูงกว่าชั้นปริญญาตรี ตามความต้องการของการพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใน 6 ปี (2504-2509) สำหรับสาขาวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ขณะนั้นกำลังมีความต้องการสูงจะมุ่งผลิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ แต่สำหรับสาขาวิชาอื่น จะผลิตเฉพาะด้านคุณภาพเป็นสำคัญ
2. เพื่อผลิตอาจารย์ในคณะต่าง ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันเป็นการประหยัดเงินตราต่างประเทศในการจัดส่งอาจารย์ชั้นผู้น้อยไปศึกษาต่อต่างประเทศ (โครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย เอกสารอัดสำเนา)

ปี พ.ศ. 2505 ได้เริ่มดำเนินการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นแห่งที่สอง มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) เพื่อแก้ปัญหาการไม่มีการอบรมแพทย์เฉพาะทางอย่างเป็นทางการในประเทศไทย 2) เพื่อผลิตอาจารย์ของโรงเรียนแพทย์โดยเฉพาะด้าน

วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานสาขาต่าง ๆ ที่ยังขาดแคลน รวมถึงอาจารย์ที่จะสอนในคณะทันตแพทย์-
ศาสตร์ เกษศาสตร์ 3) เพื่อส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาทางการแพทย์และสาธารณสุขด้าน
ต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ในการประชุม ครั้งที่ 77/2505 เมื่อวันที่ 28 มีนาคม
2505 ได้ลงมติรับหลักการโครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยและหลักสูตรของบัณฑิตวิทยาลัย และ
มหาวิทยาลัยได้เสนอเรื่องต่อสภาการศึกษาแห่งชาติให้รับหลักการ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2505
บัณฑิตวิทยาลัยได้รับอนุมัติงบประมาณประจำปีคร่าวแรก ในปีงบประมาณ 2505 จำนวนเงิน
150,000 บาท เมื่อเริ่มงาน และบัณฑิตวิทยาลัยได้รับนักศึกษาเป็นครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2505
(ระเบียบการและหลักสูตร มหาวิทยาลัยมหิดล 2523:

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2509-2514) นโยบายการ
พัฒนาการศึกษาในส่วนของการอุดมศึกษา ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ดังนี้

จะขยายการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเน้นสาขาวิชาต่าง ๆ ลดหล่นไปตามความ
จำเป็นทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความต้องการกำลังคนระดับสูงในสาขาต่าง ๆ
เช่น วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ แพทยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น รัฐจะสนับสนุน
ในการยกระดับมาตรฐานการอุดมศึกษา ส่งเสริมให้มีการวิจัยและสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยได้มี
โอกาสให้บริการทางวิชาการแก่สังคมมากขึ้น เพื่อที่จะให้บริการนี้กระจายไปได้ทั่วประเทศ
(แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510-2514, 2510: 261-262)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 2 ได้มีบัณฑิตวิทยาลัยหรือสถาบันที่
เทียบเท่าเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง คือ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบ
การดำเนินการศึกษาชั้นบัณฑิตของมหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. 2509 เป็นหน่วยกลางรับสมัครนิสิตที่จะ
เข้าศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ดำเนินการจัดลงทะเบียน ติดตามผลการศึกษา ควบคุมการศึกษาทุกคณะ
ให้มีระดับมาตรฐานสูงเท่าเทียมกัน และเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของบัณฑิตวิทยาลัย นอกจากนี้
ยังสนับสนุนส่งเสริมให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่จบปริญญาตรีได้ศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บริหารงานโดยคณะกรรมการประจำ
บัณฑิตวิทยาลัย มีอำนาจและหน้าที่ในการวางนโยบายและรับผิดชอบเกี่ยวกับจัดการศึกษาในระดับ
บัณฑิตศึกษา วางหลักสูตรการศึกษา กำหนดคุณวุฒิ คัดเลือกบุคคล เข้าศึกษา การวิจัย การสอบไล่

ตลอดจนเสนอรายชื่อผู้สำเร็จการศึกษา (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2511 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 85 ตอนที่ 123 ฉบับพิเศษ หน้า 8 วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2511)

ในปีเดียวกันนี้เอง ประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสถาบันผลิตบัณฑิตที่สูงกว่าปริญญาตรีโดยเฉพาะสืบเนื่องจากในปี พ.ศ. 2505 สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ระหว่างประเทศ (International Institute of Administration Sciences หรือ IIAS) ได้จัดให้มีการประชุมครั้งที่ 12 ขึ้น ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ระหว่างวันที่ 15-12 กรกฎาคม 2505 รัฐบาลไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมด้วย หลังจากการประชุมคณะผู้แทนได้เสนอรายงานต่อรัฐบาลไทยมีความตอนหนึ่งว่า

ถ้าประเทศไทยจะตั้งสถาบันพิเศษ เรียกว่า Institute of Development Administration โดยรวมการสอนวิชารัฐประศาสนศาสตร์ การอบรมข้าราชการในมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ การสอนวิชาพัฒนาเศรษฐกิจ และการสอนวิชาสถิติในสถาบันพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ และเริ่มสอนวิชาการบริหารวิสาหกิจเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งด้วย แล้วมอบให้สถาบันนี้เริ่มทำงานอย่างจริงจัง ก็จะเป็นเครื่องมือช่วยให้พัฒนาการทางเศรษฐกิจได้ผลดียิ่งขึ้น (ครบรอบ 20 ปี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2528 : 25-28)

วันที่ 1 เมษายน 2509 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์จึงได้ก่อตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509 โดยโอนคณะรัฐประศาสนศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้มาเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน มีลักษณะคล้ายมหาวิทยาลัยและมีฐานะเทียบเท่ากรมสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย หน้าที่โดยสรุปของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์มีดังนี้

1. ให้การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาทางวิชาการบริหารและพัฒนา
2. จัดดำเนินการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และธุรกิจเอกชนในด้านการวิจัย การฝึกอบรม ในสาขาวิชาการบริหารและพัฒนา รวมทั้งวิชาสังคมศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการบริหาร

3. ให้บริการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในวิชาการบริหาร

(พระราชบัญญัติ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 83 ตอนที่ 29 ฉบับพิเศษ หน้า 4 วันที่ 31 มีนาคม 2509)

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เปิดสอนในช่วงแรก 4 คณะวิชา คือ คณะรัฐประศาสน-
ศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ คณะสถิติประยุกต์ พร้อมกันได้มีการจัดตั้ง
สำนักวิจัย ทำหน้าที่ดำเนินการวิจัยทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ
การเมือง และวัฒนธรรม และสำนักฝึกอบรม ทำหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้แก่
หน่วยงานของรัฐ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2528 : 72-74)

ปี พ.ศ. 2510 สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ได้รับการจัดตั้ง เป็นสถาบันอิสระ
อย่างแท้จริง โดยรัฐบาลไทยได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสถาบัน เทคโนโลยี
แห่งเอเชีย พ.ศ. 2510 (พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสถาบัน เทคโนโลยีแห่ง เอเชีย
พ.ศ. 2510 ราชกิจจานุเสกษา เล่ม 84 ตอนที่ 114 ฉบับพิเศษ หน้า 1 วันที่ 23 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2510) และรัฐบาลไทยได้ให้สถาบัน เทคโนโลยีแห่งเอเชียใช้ที่ดิน 1,100 ไร่ ตั้งอยู่ที่ถนน
วิภาวดีรังสิต กิโลเมตรที่ 41.6 ในลักษณะที่เกือบจะเป็นการให้เปล่า ส่วนอาคารและสิ่งปลูกสร้าง
อื่น ๆ ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลประเทศออสเตรเลีย ไต้หวัน ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ ประเทศไทย
สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์

หลักสูตรของสถาบัน เทคโนโลยีแห่งเอเชียคงเปิดสอนทางด้านวิศวกรรมศาสตร์และ
เทคโนโลยี ได้รับทุนการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ ประมาณ 50 แห่ง นอกจากนั้นสถาบันยังได้รับ
ความช่วยเหลือจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ และสถาบันวิชาการอื่น ๆ ในการให้ยืมตัวคณาจารย์
และพนักงานบริหารอาวุโสมาปฏิบัติงานในสถาบันเป็นครั้งคราว นักศึกษาของสถาบันในระดับต่าง ๆ
มาจากทุกภูมิภาคเอเชีย นับตั้งแต่ตะวันตกสุดคือ อิหร่าน จนถึงเหนือสุดคือ เกาหลี และได้สุดคือ
อินโดนีเซีย เปิดทำการสอนใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับปริญญาเอก ปริญญาโท และประกาศนียบัตร
(แนะนำสถาบันอุดมศึกษา สถาบัน เทคโนโลยีแห่งเอเชีย 2523 : 15-16)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงนี้ยังไม่มี การจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย การบริหารงานระดับ
บัณฑิตศึกษา คณะวิชาเป็นผู้ดำเนินการทั้งด้านการเรียนการสอนและการบริหารงานด้านธุรการและ
บริการทางวิชาการเองทั้งหมด (เอกสารประกอบการสัมมนาการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น 2529 : 50)

วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร การดำเนินงานระดับบัณฑิตศึกษา ควบคุมโดย
คณะกรรมการควบคุมการศึกษาในระดับปริญญาชั้นสูง "มีอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา เป็นประธาน"
(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2527 : 2)

ช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1-2 ได้มีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย
ขึ้นในมหาวิทยาลัยที่เปิดทำการสอนระดับบัณฑิตศึกษามาแล้ว อันได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วัตถุประสงค์เพื่อให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบ
โดยตรงต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของทุกคณะให้เข้ามาอยู่ภายใต้การบริหารงานเดียวกัน เพื่อให้มี
มาตรฐานการศึกษาเดียวกัน และได้มีการจัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันที่ผลิต
บัณฑิตในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี โดยเฉพาะ พร้อมทั้งสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียได้แยกเป็นสถาบัน
อิสระ เปิดทำการสอนทางด้านวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นสถานศึกษาระหว่างประเทศ

ในช่วงนี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ยังไม่มีการจัดตั้ง
เป็นบัณฑิตวิทยาลัย

สาขาวิชาที่เปิดสอน

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่าได้เปิดสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาเพิ่มขึ้นจาก เดิม
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1 - ระยะที่ 2 (2504-2514) มีดังนี้

มหาวิทยาลัย / สถาบันที่เทียบเท่า	ปีการศึกษา	สาขาวิชาที่เปิดสอน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2504	ชั้นปริญญาโท วิทยาการศึกษ สาระตศึกษา การบัญชี พาณิชยศาสตร์ การต่างประเทศและการทูต ธรณีวิทยา ชีววิทยาและพฤกษศาสตร์ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์
	2506	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง ภาษาไทย ประวัติศาสตร์
	2509	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรม เครื่องกล
		ชั้นปริญญาโท เศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยได้พิจารณาเห็นชอบในกรณีนี้ผลิต เรียน ชั้นปริญญาโทมาครบ 5 ปี และได้ทำ course work เสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ทำวิทยานิพนธ์ไม่สำเร็จ ตาม

มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เทียบเท่า	ปีการศึกษา	สาขาวิชาที่เปิดสอน
	<p>2510</p> <p>2512</p> <p>2513</p> <p>2514</p>	<p>ระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย นิสิตจะต้องออกจากการเป็นนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จึงเห็นชอบในหลักการที่จะได้ให้ประกาศนียบัตรชั้นสูงแก่นิสิตซึ่งอยู่ในกรณีดังกล่าว</p> <p>ชั้นปริญญาโท สังคมวิทยา</p> <p>ประถมศึกษา</p> <p>ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง ชีวเคมี ชีววิทยา</p> <p>ชั้นปริญญาโท คอมพิวเตอร์ศาสตร์ ปรัชญา ไทยวิทยา บาลี-สันสกฤต สถาปัตยกรรมศาสตร์</p> <p>ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง บาลี-สันสกฤต</p>
มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์	<p>2507</p> <p>2508</p> <p>2511</p> <p>2512</p> <p>2513</p> <p>2514</p>	<p>ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก พยาธิวิทยา อายุรศาสตร์ ศัลยศาสตร์ กุมารเวชศาสตร์ สูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา จักษุวิทยา รังสีวิทยา</p> <p>วิทยาไสต-นาลิก-ลิริงซ์ อายุรศาสตร์</p> <p>ชั้นปริญญาโท กายวิภาคศาสตร์ จุลชีววิทยา ชีวเคมี</p> <p>เภสัชวิทยา สรีรวิทยา</p> <p>ประกาศนียบัตรชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก</p> <p>วิสัญญีวิทยา นิติวิทยา จิตเวชศาสตร์ วิทยาปริโอบคอนด์</p> <p>วิทยาเอ็นโดคอนด์ ทันตกรรมประดิษฐ์ ทันตศัลยศาสตร์</p> <p>ทันตกรรมจัดฟัน</p> <p>ชั้นปริญญาโท อินทรีย์เคมี</p> <p>ชั้นปริญญาโท พยาธิชีววิทยา</p> <p>ชั้นปริญญาเอก กายวิภาคศาสตร์ ชีวเคมี จุลชีววิทยา</p> <p>เภสัชวิทยา สรีรวิทยา</p> <p>ชั้นปริญญาโท เคมีคัลฟิลิกส์ ฟิลิกส์เคมี</p>

มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เทียบเท่า	ปีการศึกษา	สาขาวิชาที่เปิดสอน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2585	2505	ชั้นปริญญาโท เศรษฐศาสตร์เกษตร พัฒนาเศรษฐกิจ
	2512	ชั้นปริญญาโท กัญญาวิทยาและโรคพืช เกษตรนิเทศ ชีววิทยา ปฐพีวิทยา พืชศาสตร์ ฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์ การอาหาร วนวัฒนวิทยา วิศวกรรมชลประทาน เศรษฐศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	2509	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง และชั้นปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ พัฒนาการเศรษฐกิจ
	2510	ชั้นปริญญาโท สถิติประยุกต์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	2508	ชั้นปริญญาโท สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
วิทยาลัยวิชาการศึกษา: ประสานมิตร	2504	ชั้นปริญญาโท การประถมศึกษา การมัธยมศึกษา การอุดมศึกษาและฝึกหัดครู การบริหารการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การวัดผลการศึกษา โสตทัศนศึกษา บรรณารักษศาสตร์
	2506	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ ภาษาและวรรณคดีไทย ภาษาและวรรณคดีอังกฤษ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ชีววิทยา ฟิสิกส์ เคมี คณิตศาสตร์ การวัดผลการศึกษา โสตทัศนศึกษา บรรณารักษศาสตร์ การแนะแนว
สถาบันเทคโนโลยีแห่ง เอเชีย	2510	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง ชั้นปริญญาโท วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์

สาขาวิชาที่เปิดสอนในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1 -
ระยะที่ 2 เป็นการเปิดในหลักสูตรใน 3 ระดับ คือ ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงหรือเทียบเท่า ชั้นปริญญาโท
และชั้นปริญญาเอก

การบริหารงาน

เมื่อได้มีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะมีฐานะ เป็นคณะหนึ่งในมหาวิทยาลัย แต่มีลักษณะหน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะ
อื่น ๆ ดังนั้น การดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยจึง เป็นไปในรูปการประสานงานกับคณะต่าง ๆ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ประกอบด้วยผู้อำนวยการ
วิทยาลัย เป็นประธาน รองผู้อำนวยการวิทยาลัย เลขานุการวิทยาลัยและผู้แทนของคณะต่าง ๆ คณะ
ละหนึ่งคนเป็นกรรมการ

คณะกรรมการวิชาการ ประกอบด้วยผู้อำนวยการวิทยาลัย เป็นประธาน รองผู้อำนวยการ
วิทยาลัย เลขานุการวิทยาลัย และหัวหน้าแผนกสาขาที่บัณฑิตวิทยาลัยดำเนินการสอนในปีการศึกษา
นั้น เป็นกรรมการ

คณะกรรมการทั้ง 2 ชุดนี้ มีผู้อำนวยการวิทยาลัย เป็นประธาน งานของบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ เลขานุการ
นักวิจัย หัวหน้าธุรการ ประจำแผนกธุรการ และเสมียนพนักงาน บัณฑิตวิทยาลัยกระทำการสอนและ
ควบคุมการวิจัยโดยร่วมมือกับคณะและแผนกวิชาต่าง ๆ โดยทางการกิจการดังกล่าวกระทำในนาม
ของบัณฑิตวิทยาลัย และบัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบ (พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย ใน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2505 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 79 ตอนที่ 69 หน้า 800
วันที่ 31 กรกฎาคม 2505)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เดิม) มีคณะกรรมการบัณฑิต
วิทยาลัย โดยมีคณบดีเป็นประธานกรรมการ รองคณบดีและหัวหน้าภาควิชาเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
และมีกรรมการอื่นซึ่งประกอบด้วยคณบดีของคณะที่สอนบัณฑิตศึกษา (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2512 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 86 ตอนที่ 17 ฉบับพิเศษ หน้า 4 วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2512)
และเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดีในการปฏิบัติงานของบัณฑิตวิทยาลัย จึง เชิญอธิการบดี เป็นประธาน
ในที่ประชุม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย จะประกอบด้วย อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นประธานกรรมการ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย เป็นรองประธานกรรมการ คณบดีในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือผู้แทนเป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งอธิการบดีเป็นผู้แต่งตั้งไม่เกิน 7 คน เป็นกรรมการ เลขานุการบัณฑิตวิทยาลัยเป็นกรรมการและ เลขานุการคณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจและหน้าที่ในการวางนโยบายและรับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับซึ่งสูงกว่าการศึกษาชั้นปริญญาบัณฑิตทั้งหมด (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2511 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 85 ตอนที่ 123 ฉบับพิเศษ หน้า 8 มาตรา 25, 26, 27 วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2511)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การบริหารงานยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง

วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร การดำเนินงานควบคุมโดยคณะกรรมการควบคุมการศึกษาในระดับปริญญาชั้นสูง มีอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นประธาน (สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สัมภาษณ์ 7 มกราคม 2530)

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีฐานะเทียบเท่ากรมสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็นสำนักงานอธิการบดี คณะ และสำนัก สถาบันมีอำนาจและหน้าที่โดยสรุปคือ 1) จัดวางระเบียบและข้อบังคับ 2) พิจารณาหลักสูตร 3) ดำเนินการจัดการศึกษา การวิจัย และฝึกอบรม โดยมีอธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการบริหารงาน และให้มีรองอธิการบดีเป็นผู้ช่วยปฏิบัติงาน (พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 83 ตอนที่ 29 ฉบับพิเศษ หน้า วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2509)

สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียได้รับการจัดตั้งเป็นสถาบันเอกเทศ มีคณะกรรมการอำนวยการสถาบัน (Board of Trusty) รับผิดชอบกำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย กฎบัตรของสถาบันกำหนดให้มีคณะกรรมการอำนวยการประกอบด้วยบุคคลสัญชาติต่าง ๆ หลายอาชีพ เช่น นักการศึกษา นักวิทยาศาสตร์ วิศวกร นักธุรกิจ (สัมภาษณ์ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2529)

การรับนักศึกษา

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่าได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษาไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า	คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัครเข้าศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ต้องได้รับปริญญาตรี เกียรตินิยม จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยอื่นที่เทียบเท่า ในกรณีที่มีได้ เกียรตินิยม คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยจะได้พิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นรายบุคคล โดยอาจจัดให้มีการทดสอบความรู้ หรืออาจรับเข้าเป็นนิสิตทดลองศึกษาเป็นเวลาหนึ่งภาคหรือสองภาคการศึกษา แล้วจึงจะพิจารณาอนุมัติให้เป็นนิสิตของบัณฑิตวิทยาลัย หรืออาจไม่อนุมัติ
มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์	สำเร็จปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต หรือวิทยาศาสตร์พื้นฐานในสาขาเดียวกันกับสาขาที่จะศึกษาต่อ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	สำเร็จปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และต้องได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70-75 แต่วิชาเอกต้องได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 สำหรับผู้ที่วิชาเอกได้ไม่ถึงร้อยละ 80 หากทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ก็มีสิทธิเข้าสอบผู้ที่จบจากมหาวิทยาลัยอื่น ให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการรับนิสิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	สำเร็จปริญญาตรีสาขาใดสาขาหนึ่ง
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย	คะแนนในระดับปริญญาตรีต้องอยู่ในเกณฑ์ดี โดยทางสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียจะตรวจสอบใบสมัครแล้วจะรายงานอย่างละเอียดและจัดให้มีการสอบสัมภาษณ์ในประเทศของผู้สมัครนั้น ๆ

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า	คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัคร เข้าศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	สำเร็จปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือสถาบันอื่นที่เทียบเท่าจากในหรือต่างประเทศ และต้องได้คะแนนสอบไม่ต่ำกว่า 70% ยกเว้นคณะสังคมสงเคราะห์ หากคุณสมบัติไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด หากได้ทำหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์หรือพัฒนาการ หรือครุติดต่อกันมาไม่ต่ำกว่า 2 ปี ก็มีสิทธิ์สมัครได้
วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร	สำเร็จปริญญาตรี และได้คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.5 หรือร้อยละ 75 หรือสำเร็จประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา และได้ปฏิบัติงานด้านการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี หลังจากสำเร็จปริญญาตรี

การรับสมัครนิสิต นักศึกษาของทุกมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เทียบเท่าได้ เน้นคุณภาพของผู้เรียนอันดับแรก การรับสมัครซึ่งแต่เดิมรับจากผู้เรียนสำเร็จปริญญาตรี โดยไม่จำกัดคะแนนได้ทันมาพิจารณาผู้ที่เรียนดี หรือมีประสบการณ์ซึ่งสามารถจะกลับไปพัฒนาหน่วยงานของตนได้ ดังเช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยผู้มีสิทธิ์ เข้าศึกษาต้องได้รับปริญญาบัณฑิตเกียรตินิยม ในกรณีที่มีได้เกียรตินิยม คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยจะได้พิจารณาถึงความเหมาะสมเป็นรายบุคคล อาจจัดให้มีการทดสอบหรือรับ เข้าเป็นนิสิตทดลองศึกษาเป็นระยะเวลาหนึ่งหรือสองภาคการศึกษา จึงจะพิจารณาอนุมัติให้เป็นนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย หรือไม่อนุมัติก็ได้ (รายงานการประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 242/2505 เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2505) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ได้มีการกำหนดคะแนนเฉลี่ยในระดับปริญญาตรี หรือประสบการณ์การทำงาน สำหรับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ได้มีการทดสอบความรู้ และการสัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาคัดเลือกผู้ เข้าศึกษาให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณภาพ ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะนี้การรับ เข้าศึกษาจึงได้เริ่มพิจารณาคะแนนในระดับปริญญาตรี และประสบการณ์การทำงานเป็นสำคัญ เนื่องด้วยความต้องการของผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษามีความต้องการเพิ่มสูงขึ้น

การจัดหลักสูตร

ในช่วงนี้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่าได้กำหนดหลักสูตรและระยะเวลาการศึกษา

ไว้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน ที่เทียบเท่า	หลักสูตรการศึกษา	ระยะเวลาการศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มีการเรียนรายวิชา (Course work) และทำวิจัย (Research) ประกอบกัน โดยกำหนดเป็นปริมาณอย่างน้อย 60 หน่วยกิต (credit) ซึ่งในปริมาณนี้อย่างน้อย 5 หน่วยกิต จะต้องเป็นการวิจัย และอย่างน้อย 30 หน่วยกิต จะต้องเป็นการเรียนในชั้น	2-5 ปีการศึกษา
มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์	ปริญญาโท จำนวนหน่วยกิตที่เรียน 47-78 หน่วยกิต และทำการวิจัย ประกาศนียบัตรชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ คลินิก จำนวนหน่วยกิต 69 หน่วยกิต	2 ปี 1 ปี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กำหนดจำนวนหน่วยกิตบังคับไว้ 2 ประเภท 1. วิชาหลักกำหนดให้เรียนไม่ต่ำกว่า 24-27 หน่วยกิต ต้องเรียนวิชาสัมมนา 2 ภาค และทำการวิจัยด้วย 2. วิชารอง กำหนดให้เรียนในเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 9-12 หน่วยกิต	2-5 ปีการศึกษา

มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน ที่เทียบเท่า	หลักสูตรการศึกษา	ระยะเวลาการศึกษา
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง เรียนตลอดหลักสูตรรวมกันได้ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ชั้นปริญญาโท เรียนตลอดหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต วิทยานิพนธ์นับได้ไม่เกิน 15 หน่วยกิต ชั้นปริญญาเอก เรียนตลอดหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่า 105 หน่วยกิต วิทยานิพนธ์นับได้ไม่เกิน 30 หน่วยกิต	2 ปีการศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย	เรียนรายวิชา และการทำวิจัย	2 ปีการศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ปริญญาโท เรียนรายวิชา และทำวิทยานิพนธ์ โดย แต่ละคณะจะมีข้อบังคับแตกต่างกันในแต่ละ คณะวิชา ปริญญาเอก ไม่มีการเรียนรายวิชา นักศึกษาจะต้อง ค้นคว้าจากตำราด้วยตนเองตามกำหนดเวลา ของแต่ละคณะ เมื่อครบกำหนดทำการค้นคว้า แล้ว จะต้องทำวิทยานิพนธ์	ไม่เกิน 5 ปีการศึกษา ไม่เกิน 5 ปีการศึกษา
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร	เรียนรายวิชา และทำวิทยานิพนธ์ นิสิตจะต้องเรียนให้ได้ครบจำนวน 90 หน่วยกิต (Quarter-credits) เป็นอย่าง น้อย ตามที่วิทยาลัยกำหนด	2-5 ปีการศึกษา

หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาในช่วงนี้ทุกสถาบันได้กำหนดให้ต้องทำวิทยานิพนธ์ ส่วนช่วงของระยะเวลาการศึกษาที่กำหนดให้อยู่ในช่วงระหว่าง 2-5 ปีการศึกษา ยกเว้นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในระเบียบการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2510 ได้กำหนดให้นักศึกษา ซึ่งได้สอบไล่ได้ทุกลักษณะวิชาตามหลักสูตรชั้นปริญญาโท (ไม่รวมวิทยานิพนธ์) แล้ว และต้องหมดสภาพนักศึกษาไป เพราะพ้นกำหนดระยะเวลาของการศึกษา 5 ปี มีสิทธิขอกลับเข้าเป็นนักศึกษาได้อีกเป็นเวลา 5 ปี หรือเรียบเรียงและยื่นวิทยานิพนธ์ต่อไป แต่จะต้องเสียค่าบำรุงมหาวิทยาลัยย้อนหลัง เพื่อให้มีสภาพเป็นนักศึกษาติดต่อกัน (คู่มือการศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2510: 57)

การจัดการเรียนการสอน

ในช่วงของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1 - ระยะที่ 2 (2504-2514) เป็นระยะที่มหาวิทยาลัยได้พัฒนา เข้าสู่ระบบสากล การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุดมศึกษา วิธีการเรียนการสอนในช่วงนี้ได้มีวิชาการใหม่ๆ เพิ่มเติมบางประการและวิชาการสอนต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยหนึ่ง คณะวิชาหนึ่ง หรืออาจารย์ผู้สอนคนหนึ่งอาจใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างผสมกันตามความเหมาะสมกับลักษณะวิชานั้น ๆ สรุปวิธีการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาช่วงนี้มีดังนี้

1. การเรียนในชั้น (Course work)
2. การทดลองในห้องปฏิบัติการ
3. การศึกษาและดูงาน
4. การฝึกงานตามหน่วยงานต่าง ๆ
5. การค้นคว้าด้วยตัวเอง
6. ผู้สอนกำหนดหนังสือให้อ่านและค้นคว้า
7. สัมมนา
8. กำหนดให้เขียนรายงาน
9. ฝึกงานรูปการวิจัย การฝึกหัดเขียนรายงาน ข้อวิจารณ์ และงานต่าง ๆ ที่อาจารย์มอบหมาย
10. การทำวิจัย หรือทำวิทยานิพนธ์

วิธีให้การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานั้น มหาวิทยาลัยส่วนมากมักกำหนดให้ผู้เรียนมาเรียนเต็มเวลาในช่วงของการเรียนในชั้นเรียน ยกเว้นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งการศึกษาระดับปริญญาโท ไม่มีการบังคับเรียน คงมีแต่เฉพาะนักศึกษาภาคกลางคืน แผนกสังคมสงเคราะห์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์เท่านั้น ซึ่งนักศึกษาจะต้องมาฟังคำบรรยายในห้องเรียนอย่างน้อย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของชั่วโมงบรรยายทั้งหมด จึงจะมีสิทธิเข้าสอบไล่สำหรับวิชานั้นได้ (คู่มือการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2510: 27)

เนื่องจากการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนมากยังต้องอาศัยตำราจากต่างประเทศ บางสถาบันจึงได้จัดให้มีโครงการภาษาอังกฤษ สำหรับ เป็นการให้บริการสอนภาษาอังกฤษเพื่อปรับระดับความรู้ทางภาษาอังกฤษของนักศึกษา เช่น ที่สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยมุ่งที่จะให้นักศึกษาได้มีความสามารถในการเรียนวิชาต่าง ๆ สามารถอภิปรายอ่าน ค้นคว้าตำราภาษาอังกฤษและเข้าใจ

นอกเหนือจากการให้บริการทางด้านสนับสนุนการศึกษาแก่นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาแล้ว บางสถาบันยังได้จัดเงินอุดหนุนการค้นคว้าและวิจัยชั้นบัณฑิตศึกษาให้แก่บัณฑิตที่จะทำการค้นคว้าและวิจัยเท่าที่จำเป็นอีกด้วย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ได้พิจารณาจัดสรรเงินที่ได้รับจากงบประมาณนำมาสนับสนุนงานวิจัยอีกทางหนึ่งด้วย

บัณฑิตศึกษาในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 (2515-2519)

จากการที่ประเทศไทยได้เริ่มจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยและสถาบันที่เปิดสอนในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1 - ระยะที่ 2 ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งต่างจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาเป็นอิสระ การบริหารงานจึงมีหลายลักษณะแตกต่างกันออกไป ในช่วงดังกล่าวนี้ การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยอยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการระดับอุดมศึกษา สภาการศึกษาแห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2508 พลเอกเนตร เขมะโยธิน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้รับเลือกให้เป็นประธานของคณะกรรมการระดับอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับอุดมศึกษาทั้งหมด ได้รับเชิญจากมูลนิธิริออคกีเฟลเลอร์ไปดูงานการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา และได้ปรารภแก่ผู้แทนของมูลนิธิฯ ในเรื่องการปรับปรุงการศึกษาระดับหลังปริญญาตรี. มูลนิธิริออคกีเฟลเลอร์ จึงได้ส่ง ศาสตราจารย์ Moody E. Prior อดีตคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย Northwestern

มาทำการสำรวจสภาพการศึกษาระดับนี้ในประเทศไทย ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม 2508 และได้เสนอรายงานเรื่องสภาพการศึกษามัธยมศึกษาใน ประเทศไทยพร้อมด้วยข้อเสนอแนะต่อปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้นำรายงาน เสนอต่อคณะกรรมการระดับอุดมศึกษา สภาการศึกษาแห่งชาติ

ปี พ.ศ. 2509 คณะกรรมการบริหาร สภาการศึกษาแห่งชาติได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการ พิจารณารายละเอียดเรื่องการศึกษาชั้นหลังปริญญาตรีในประเทศไทยของ ศาสตราจารย์ Moody E. Prior (คำสั่งสภาการศึกษาแห่งชาติ ที่ 5/2509 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2509) คณะกรรมการ ชุดนี้ประกอบด้วยคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย หรือผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัย และสถาบันเทียบเท่าทุกแห่ง อาจารย์ผู้ทำหน้าที่เฉพาะทางวิชาการ และผู้แทนของ สภาการศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการชุดนี้ได้แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานระดับบัณฑิตศึกษาขึ้น เพื่อทำการพิจารณาหลักเกณฑ์และมาตรฐานการศึกษาชั้นปริญญาโท และปริญญาเอก เพื่อให้ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และสถาบันเทียบเท่าถือเป็นหลักเกณฑ์ใช้ในการดำเนินงานต่อไป

ปี พ.ศ. 2512 คณะกรรมการประสานงานบัณฑิตวิทยาลัย ได้เปลี่ยนเป็น คณะกรรมการ ประสานงานระดับบัณฑิตศึกษา โดยมี ดร.ประเสริฐ ณ นคร รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นประธาน แต่งตั้งเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2512 คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีการร่วมมือประสานงานระดับบัณฑิตศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ
2. เสนอแนะมาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
3. เสนอแนะเพื่อหาทางจัดอุปสรรคในการดำเนินงานระดับบัณฑิตศึกษา
4. เสนอแนะข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
5. ให้คำปรึกษาต่าง ๆ ตามที่สภาการศึกษาแห่งชาติมอบหมาย

หลักเกณฑ์การศึกษาชั้นปริญญาโทและปริญญาเอกนั้นได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการ บริหาร สภาการศึกษาแห่งชาติ ครั้งสุดท้าย เมื่อคราวประชุมครั้งที่ 30/2511 วันที่ 1 พฤศจิกายน 2511 และหลักเกณฑ์การศึกษาชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงได้ผ่านการพิจารณาครั้งสุดท้ายจากคณะกรรมการบริหาร สภาการศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 6/2513 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2513 (หลัก เกณฑ์การศึกษาชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง ปริญญาโทและปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยและสถาบัน เทียบเท่า 2513: 13-14)

หลักเกณฑ์การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เทียบเท่า นับตั้งแต่เป็นต้นไป หากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่าต้องการเปิดหลักสูตรชั้นใด จะต้องเสนอสภาการศึกษาแห่งชาติให้ความเห็นชอบหลักสูตรทุกหลักสูตร วัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้การจัดหลักสูตรชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง ปริญญาโทและปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยและสถาบันเทียบเท่าต่าง ๆ ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานอันเดียวกัน และเร่งรัดให้มีการปรับปรุงมาตรฐานของมหาวิทยาลัยภายในประเทศให้ทัดเทียมมาตรฐานสากล (หน่วยมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ 2513: 73-74)

บัณฑิตศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 (2515-2519) ในส่วนของนโยบายการพัฒนาการอุดมศึกษาข้อ 2 ระบุไว้ดังนี้

ปรับปรุงส่งเสริมการผลิตบัณฑิตในกลุ่มสาขาวิชาที่จำเป็นต่อเศรษฐกิจและสังคมตามความต้องการของประเทศ ได้แก่ เกษตรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ แพทยศาสตร์ เน้นหนักในด้านการศึกษาภาษาอังกฤษและการศึกษาเรื่องของไทยในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อผลิตอาจารย์สำหรับสอนในมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาให้เพียงพอแก่ความต้องการ (แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2515-2519: 82)

ในช่วงปี พ.ศ. 2515-2519 ได้มีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังมีรายละเอียดดังนี้

ปี พ.ศ. 2515 มหาวิทยาลัยศิลปากรได้พิจารณาเห็นความจำเป็นในการที่จะเริ่มเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาด้วย เหตุผลที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าในการศึกษาและการค้นคว้าวิจัยในสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยได้เปิดทำการสอนมาแล้วในระดับปริญญาตรีเป็นเวลานาน และเพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานการศึกษาและเพิ่มคุณภาพอาจารย์ของมหาวิทยาลัยศิลปากรในสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยศิลปากรเพียงแห่งเดียว เช่น สาขาวิชาทางศิลป มหาวิทยาลัยศิลปากรจึงได้จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2515 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหน่วยงานกลางดำเนินงานระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากรทั้ง 2 วิทยาเขต และเริ่มเปิดทำการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2516 เป็นต้นมา (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการแบ่งส่วนราชการและภาควิชาในมหาวิทยาลัยศิลปากร ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 91 ตอนที่ 34 ฉบับพิเศษ หน้า 38 วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2517)

ปี พ.ศ. 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย และมีพระราชบัญญัติกำหนดให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการชุดเดิมได้ปฏิบัติงานอยู่จนกระทั่งได้มีการแต่งตั้งกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยขึ้น ตามพระราชบัญญัติเมื่อเดือนมีนาคม 2519 พร้อมกับได้เปิดสอนหลักสูตรการศึกษาชั้นดุสิตบัณฑิตขึ้นในปีเดียวกันนี้เอง (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2517 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 91 ตอนที่ 112 ฉบับพิเศษ หน้า 1 วันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2517

ในปี พ.ศ. 2517 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับอนุมัติให้เปิดรับนักศึกษาระดับปริญญาโทในสาขาต่าง ๆ เป็นคณะแรกของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงแม้ก่อนหน้านั้น คณะแพทยศาสตร์ได้มีการจัดการสอนระดับปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานให้นักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลมาหลายปี ในระยะนั้นซึ่งเป็นช่วงปลายแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ 3 ได้มีคณะต่าง ๆ เตรียมโครงการที่จะเปิดสอนชั้นบัณฑิตศึกษาในแผนพัฒนา ระยะที่ 4 (2520-2524) และตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2512 ได้ระบุถึงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย การบริหารงานไว้ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในระยะเริ่มแรก (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2512 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 86 ตอนที่ 17 ฉบับพิเศษ หน้า 33 มาตรา 10 ลงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2512) ซึ่งเมื่อได้มีการจัดตั้งเป็นบัณฑิตวิทยาลัย ให้ทำเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี และประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

พ.ศ. 2519 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นเพื่อเป็นหน่วยประสานงานด้านการเรียนการสอน และด้านมาตรฐานหลักสูตรในชั้นบัณฑิตศึกษา (คู่มือการศึกษาชั้นบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2528 :

สำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วงนี้ยังไม่มี การจัดตั้งเป็นบัณฑิตวิทยาลัย ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้นำระบบหน่วยกิตมาใช้ในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยเปิดสอนที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีเป็นคณะแรก การดำเนินงานในระยะแรกของการเปิดสอนปริญญาโทระบบหน่วยกิตในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ชั้นนั้น งานด้านทะเบียนและประมวลผลการศึกษากลับเป็นงานของงานทะเบียนและวัดผลการศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ส่วนการดำเนินงานในเรื่องการสอบคัดเลือก คณะจะเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับงานทะเบียนและวัดผลการศึกษา การดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ผู้อำนวยการโครงการปริญญาโทของแต่ละคณะ เป็นผู้ดำเนินการเองภายใต้การควบคุมของคณบดี ไม่มีหน่วยงานกลางหรือหน่วยประสานงานซึ่งรับผิดชอบการดำเนินการชั้นบัณฑิตศึกษาโดย

ตรง ภายหลังก่อมา มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการ
โครงการปริญญาโทคณะต่าง ๆ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนาผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา
และหัวหน้างานทะเบียนและวัดผลการศึกษา ร่วมเป็นกรรมการโดยมีรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ เป็น
ประธานคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ประสานงานกับคณะต่าง ๆ ให้คำปรึกษาและเสนอแนะแก่
มหาวิทยาลัยในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา ในทางปฏิบัติคณะกรรมการชุดนี้จะมีบทบาทในการ
ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นเสนอต่ออธิการบดีในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา
ออกระเบียบข้อบังคับ ควบคุมดูแลมาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้มีมาตรฐานเดียวกัน (เอกสาร
อัดสำเนาโครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: 3-4)

ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 (2515-2519) มหาวิทยาลัย
และสถาบันที่เทียบเท่าเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษารวมทั้งสิ้น 9 แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เทียบ
เท่าของรัฐ 8 แห่งคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และสถาบันระหว่างประเทศ 1 แห่ง คือ สถาบัน
เทคโนโลยีแห่งเอเชีย

การบริหารงาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย การบริหารงานยังคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรอยู่ภายใต้การบริหารงานของคณบดี โดยมีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการบริหารงานในบัณฑิตวิทยาลัย
(12 ปี บัณฑิตวิทยาลัย 2515-2527 มหาวิทยาลัยศิลปากร 2527: 21-22)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บริหารงานโดยมีคณะกรรมการประจำ
บัณฑิตวิทยาลัยและคณะกรรมการประสานงานระดับบัณฑิตศึกษาทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐาน และ
ดำเนินการ เกี่ยวกับการศึกษาชั้นบัณฑิตศึกษาให้ เป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัยทุกวิทยาเขต
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยบริหารงานอยู่วิทยาเขตประสานมิตร รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยบริหารงานอยู่
วิทยาเขตบางแสน วิทยาเขตพิษณุโลก วิทยาเขตมหาสารคาม และวิทยาเขตสงขลา (สัมภาษณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐา บัวศรี คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2529)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีคณะกรรมการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้
 คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ประกอบด้วยคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย เป็นประธานกรรมการ และ
 กรรมการซึ่งสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากคณาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยมีจำนวนไม่เกิน 9 คน มีหน้าที่
 วางระเบียบกำหนดนโยบาย กำหนดหลักสูตร ควบคุมดูแลมาตรฐานหลักสูตร ให้คำปรึกษาและ
 ข้อเสนอแนะแก่คณบดี

คณะกรรมการวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย ประกอบด้วยคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย เป็นประธาน
 กรรมการ และมีกรรมการจากกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย 1 ท่าน เป็นกรรมการ กรรมการ
 ซึ่งเลือกตั้งจากกลุ่มสาขาวิชา กลุ่มสาขาวิชาละไม่เกิน 3 คน เป็นกรรมการ ซึ่งเลือกจากกลุ่ม
 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์-ศึกษาศาสตร์
 กรรมการชุดนี้มีหน้าที่พิจารณาหลักสูตรและระเบียบข้อบังคับ ในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาการ เพื่อเสนอต่อ
 คณะกรรมการประจำ ดำเนินงานด้านวิชาการแก่คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 เชียงใหม่ 2528: 18-19)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ซึ่งประกอบด้วย
 ผู้อำนวยการโครงการปริญญาโทคณะต่าง ๆ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา ผู้อำนวยการ
 สถาบันไทยคดีศึกษา หัวหน้างานทะเบียนและวัดผลการศึกษา ร่วมเป็นกรรมการ โดยมีรองอธิการบดี
 ฝ่ายวิชาการ เป็นประธานคณะกรรมการ (โครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์:
 เอกสารอัดสำเนา)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาที่เปิดสอน

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่าได้เปิดสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาเพิ่มขึ้นจาก เดิม
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 (2515-2519) มีสาขาวิชาดังนี้

มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เทียบเท่า	ปีการศึกษา	สาขาวิชาที่เปิดสอน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2515	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก รังสีวิทยา สูติรีเวชวิทยา วิสัญญีวิทยา ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง และชั้นปริญญาโท นิวเคลียร์เทคโนโลยี
	2516	ชั้นปริญญาโท เคมีเทคนิค วิศวกรรมเคมี วิศวกรรมอุตสาหกรรมโรงงาน การบริหารการพยาบาล วรรณคดีเปรียบเทียบ ภาษาเยอรมัน
	2517	ชั้นปริญญาเอก ภาษาไทย จิตวิทยาการศึกษา
	2518	ชั้นปริญญาโท สังคมสงเคราะห์ วิทยาศาสตร์ทางทะเล ภาษาศาสตร์
	2519	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก โสต-นาสิก-ลาริงซ์วิทยา พยาธิวิทยา เวชศาสตร์ทั่วไป ชั้นปริญญาโท สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (สังคม สงเคราะห์ และประชากรศาสตร์) ชีวเคมี
มหาวิทยาลัยมหิดล	2515	ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงทางวิทยาศาสตร์การแพทย์คลินิก ทันตกรรมสำหรับเด็ก ทันตกรรมหัตถการ ปริญญาโท ฟิสิกส์การแพทย์ ชีวสถิติ

มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เทียบเท่า	ปีการศึกษา	สาขาวิชาที่เปิดสอน
	2517	<p>ชั้นปริญญาโท คณิตศาสตร์ประยุกต์ เทคโนโลยี- การบริหารสิ่งแวดล้อม</p> <p>ปริญญาเอก พยาธิชีววิทยา อินทรีย์เคมี</p>
	2518	<p>ปริญญาโท โภชนศาสตร์ ประชากรศึกษา ศาสนา เปรียบเทียบ สังคมศาสตร์การแพทย์ เภสัชศาสตร์</p>
	2519	<p>ปริญญาโท ภาษาศาสตร์ประยุกต์ ชีววิทยา - สภาวะแวดล้อม การเจริญพันธุ์และวางแผนประชากร พยาบาลศาสตร์ ภาษาศาสตร์อาเซียน</p>
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2516	<p>ชั้นปริญญาโท</p> <p>พฤกษศาสตร์ สัตววิทยา จุลชีววิทยา พันธุศาสตร์ พัฒนาชุมชน พืชไร่ พืชสวน ไม้ผล การผลิตสัตว์ โภชนศาสตร์สัตว์ วิทยาศาสตร์การประมง ส่งเสริมการเกษตร ครุศาสตร์เกษตร</p>
	2517	<p>วิทยาศาสตร์การอาหาร พัฒนาสังคม ผสมพันธุ์สัตว์</p>
	2519	<p>วิศวกรรมไฟฟ้า การสอนวิทยาศาสตร์ การสอนคณิตศาสตร์ การสอนสังคมศึกษา การสอนภาษาไทย การสอนภาษาอังกฤษ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์เกษตร</p>
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	2517	<p>ชั้นปริญญาเอก พัฒนศึกษาศาสตร์ วิจัยและพัฒนาหลักสูตร ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาเฉพาะ การศึกษาพิเศษ (การสอบผู้มีความบกพร่องทางการได้ยิน)</p>

มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เทียบเท่า	ปีการศึกษา	สาขาวิชาที่เปิดสอน
มหาวิทยาลัยศิลปากร	2516	ชั้นปริญญาโท โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ จารึกภาษาไทย ประกาศนียบัตรชั้นสูง สถาปัตยกรรมไทย
	2517	ชั้นปริญญาโท การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง การออกแบบชุมชนเมือง ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ประวัติศาสตร์ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
	2518	ชั้นปริญญาโท จิตรกรรม
	2519	ชั้นปริญญาโท จารึกภาษาตะวันออก
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2519	ชั้นปริญญาโท คณะวิทยาศาสตร์ (ชีววิทยา เคมี ธรณีวิทยา ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์)

ในช่วงนี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ไม่มีการเปิดสาขาวิชา
เพิ่ม การเปิดหลักสูตรในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะที่ 3 จะ เน้นหนักทางด้าน
แพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และได้มีการเปิดหลักสูตรระดับปริญญาเอกชั้นใน 3
มหาวิทยาลัยคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลังจาก
ที่ได้มีการเปิดชั้นปริญญา เอกของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในช่วงของบัณฑิตศึกษาระยะเริ่มแรก

การรับนักศึกษา

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะ เข้าศึกษาไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า	คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัคร เข้าศึกษา
มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำ เร็จปริญญาตรี 2. ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75.00 หรือแต้มคะแนน เฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.50 หรือ 3. ได้คะแนน เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70.00 หรือแต้มคะแนน เฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 และได้คะแนน เฉลี่ยในวิชา เอกที่จะสมัคร เข้าศึกษาชั้นปริญญาโทไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80.00 หรือแต้มคะแนน เฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 3.00 หรือ 4. ข้าราชการที่สำ เร็จปริญญาตรี ซึ่งได้รับอนุมัติจากหน่วยราชการ เจ้าสังกัดให้ศึกษาต่อ โดยมีคะแนน เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70.00 หรือได้แต้มคะแนน เฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 และได้ทำงานดีเด่นในสาขาวิชา เอกที่ตนต้องการศึกษาต่อมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 ปี
มหาวิทยาลัยมหิดล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับปริญญา เกียรตินิยม หรือ 2. ได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 หรือระดับ B หรือ แต้มเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.50 3. เป็นผู้ได้คะแนนหนึ่งในสามของชั้นที่เรียนมา <p style="text-align: center;">การพิจารณารับ เข้าศึกษาผู้สมัครทุกคนต้องสอบภาษาอังกฤษ (Proficiency test) ซึ่งบัณฑิตวิทยาลัย เป็นผู้จัดขึ้น</p>
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำ เร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี 2. เป็นผู้มีความประพฤติดี 3. ไม่ เป็นโรคติดต่อร้ายแรง หรือ เป็นโรคที่จะ เป็นอุปสรรคต่อ การศึกษา

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า	คุณสมบัติของผู้ที่จะสมัคร เข้าศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1. สำเร็จปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาในประเทศ หรือ ต่างประเทศ ซึ่งสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รับรอง วิทยฐานะ คุณสมบัติอื่น ๆ ให้เป็นไปตามประกาศของ มหาวิทยาลัยในแต่ละครั้ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีคุณสมบัติอย่างอื่นเพิ่มเติม ตามที่แผนกวิชาและบัณฑิตวิทยาลัยจะกำหนด เป็นรายปี
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	สำเร็จปริญญาตรี และผ่านการทดสอบตามขั้นตอนของ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีแห่ง เอเชีย	คะแนนต้องอยู่ในเกณฑ์ดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร	สำเร็จปริญญาตรี และมีคุณสมบัติอย่างอื่นเพิ่มเติมตามที่ สาขาวิชาและบัณฑิตวิทยาลัยจะกำหนด เป็นรายปี
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	สำเร็จปริญญาตรี และมีคุณสมบัติอย่างอื่นเพิ่มเติมตามที่ สาขาวิชาและบัณฑิตวิทยาลัยจะกำหนด เป็นรายปี

วิธีการรับนักศึกษาเข้าเรียนในแต่ละมหาวิทยาลัย ในช่วงนี้ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งแต่เดิมผู้เข้าศึกษาจะต้องได้ปริญญาตรีเกียรตินิยม ในช่วงนี้เกณฑ์การพิจารณารับเข้าศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสำเร็จปริญญาตรีมีโอกาสเข้ารับการทดสอบเพิ่มมากขึ้น การดูพื้นฐานการศึกษาระดับปริญญาตรีของผู้สมัครหรือผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน แต่บางสาขาวิชายังคงกำหนดคะแนนเฉลี่ยในระดับปริญญาตรี และผู้ที่ได้รับ เกียรตินิยมไม่ต้องเข้าทำการทดสอบ ส่วนมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า เกณฑ์การรับนักศึกษา ยังคง เน้นคุณภาพของผู้ที่จะเข้าเรียน และความเหมาะสม เป็นประการสำคัญ

การจัดหลักสูตร

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่าได้กำหนดหลักสูตรและระยะเวลาการศึกษาไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า	หลักสูตรการศึกษา	ระยะเวลาการศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ต้องเรียนวิชาในชั้นเรียน อย่างต่ำรวม 36 หน่วยกิต วิชาเอก (รวมวิชาสัมมนา 2 ภาค) 24-27 หน่วยกิต วิชารอง 9-12 หน่วยกิต วิทยานิพนธ์ ไม่ต่ำกว่า 9 หน่วยกิต	ต้องเรียนให้สำเร็จภายใน 5 ปีการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล	ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ต้องเรียนวิชาบังคับและวิชา เลือกอย่างน้อย 30 หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์ ปริญญาโททางสังคม- ศาสตร์และมนุษยศาสตร์ต้อง เรียนวิชาบังคับ และวิชาเลือก อย่างน้อย 39 หน่วยกิต รวม ทั้งต้องทำวิทยานิพนธ์ด้วย	2 - 5 ปี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	หน่วยกิตที่จะต้องเรียนไม่ น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และ ทำวิทยานิพนธ์	ต้องเรียนให้สำเร็จในเวลา ไม่เกิน 4 ปี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1. หลักสูตรปริญญาโทอาจ เป็นหลักสูตรที่มีการศึกษา ลักษณะวิชา (course	นักศึกษาภาคปกติ ต้องเรียนให้ สำเร็จหลักสูตรภายในเวลา 4 ปี

มหาวิทยาลัยและสถาบันที่เทียบเท่า	หลักสูตรการศึกษา	ระยะเวลาการศึกษา
	<p>work) และทำวิทยานิพนธ์ หรือเป็นหลักสูตรที่มีการศึกษา ลักษณะวิชาแค่ เพียงอย่าง เดียว โดยไม่มีวิทยานิพนธ์ก็ได้</p> <p>2. หลักสูตรปริญญาโทต้อง เป็น หลักสูตรที่มีหน่วยกิตการศึกษา ไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต ใน จำนวนนี้ตำราวมกรทำ วิทยานิพนธ์ด้วย ให้นับหน่วยกิต สำหรับวิทยานิพนธ์ได้ไม่เกิน 9 หน่วยกิต</p> <p>3. นักศึกษาต้องสอบภาษาต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งภาษา ให้ผ่านโดยไม่นับหน่วยกิต</p>	<p>นักศึกษาภาคค่ำต้อง เรียนให้ สำเร็จหลักสูตรภายใน 6 ปี</p>
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	<p>หลักสูตรมี 2 แผน คณะกรรมการ ประจำบัณฑิตวิทยาลัยจะ เป็นผู้กำหนด ว่าสาขาใดควรมีหลักสูตรแบบใด</p> <p>แผน ก ประกอบด้วยรายวิชา ไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต และวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต โดยรวมกัน ต้องไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต</p> <p>แผน ข ประกอบด้วยรายวิชา เรียน ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และมีการสอบรวมยอดไม่มี</p>	2 - 5 ปี

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า	หลักสูตรการศึกษา	ระยะเวลาการศึกษา
	<p>วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาใดที่เปิดสอนตามหลักสูตร แผน ก</p> <p>ไม่จำเป็นต้อง เปิดสอนตามหลักสูตรแผน ข แต่ถ้าสาขาใดที่เปิดสอนตามหลักสูตรแผน ข จะต้องมียุทธศาสตร์แผน ก ให้นำมาเลือกศึกษาไว้ด้วย</p>	
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	<p>ต้อง เรียนวิชาตามหลักสูตรร่วม วิชาหลักและวิชาเลือก และหรือวิทยานิพนธ์รวมกัน ไม่น้อยกว่า 51 หน่วยกิต</p>	2 ปี
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย	<p>เรียนรายวิชาระหว่าง 20-43 วิชา และทำการวิจัยค้นคว้า</p>	2 ปี
มหาวิทยาลัยศิลปากร	<p><u>ชั้นปริญญาโท</u></p> <p>เรียนวิชาตามหลักสูตรทั้งสิ้นรวม 48 หน่วยกิต</p> <p>แยกเป็นวิชาบังคับ 20 หน่วยกิต</p> <p>วิชา เสริมวิชาบังคับ 5 หน่วยกิต</p> <p>วิชา เลือก 8 หน่วยกิต</p>	2 ปี

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า	หลักสูตรการศึกษา	ระยะเวลาการศึกษา
	<p>2. วิทยานิพนธ์ ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต</p> <p>ทั้งนี้ เมื่อรวมหน่วยกิตทั้งสองอย่างจะต้องไม่น้อยกว่า 45 หน่วยกิต นอกจากนี้จะต้องสอบผ่านภาษาต่างประเทศ ตามเงื่อนไขของบัณฑิตวิทยาลัย</p> <p><u>หลักสูตรแผนสอง (ไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์)</u></p> <p>หลักสูตรนี้มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งสร้างนักวิชาการชั้นสูงที่มีความรู้ในหลายสาขาวิชาและสามารถนำความรู้มาประยุกต์ได้ประกอบด้วย</p> <p>1. กระบวนวิชาไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต ในจำนวนนี้ต้องเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระบวนวิชาระดับปริญญาโท ไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต - กระบวนวิชาระดับปริญญาตรีชั้นสูง ไม่เกิน 16 หน่วยกิต <p>2. การค้นคว้าแบบอิสระ ไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิต แต่ไม่เกิน 6 หน่วยกิต</p>	<p>2 - 5 ปี</p>

มหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่า	หลักสูตรการศึกษา	ระยะเวลาการศึกษา
	<p>วิชาการศึกษามัธยมศึกษา เฉพาะ ปฏิบัติการและวิทยานิพนธ์ 15 หน่วยกิต <u>ชั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง</u> เรียนวิชาตามหลักสูตรทั้งสิ้น 32 หน่วยกิต</p>	1 ปี
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	<p><u>หลักสูตรปริญญาโทมี 2 แผน</u> <u>หลักสูตรแผนหนึ่ง</u> <u>(ทำวิทยานิพนธ์)</u> หลักสูตรนี้มีวัตถุประสงค์ที่ จะมุ่งสร้างนักวิจัยให้มีความ พร้อมทั้ง เนื้อหา วิธีการ และ ทักษะในการวิจัยในสาขาวิชา เฉพาะประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครอบคลุมวิชาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต ในจำนวนนี้ ต้อง เป็น <ul style="list-style-type: none"> - ครอบคลุมวิชาการระดับ ปริญญาโท ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต - ครอบคลุมวิชาการระดับ ปริญญาตรีชั้นสูง ไม่เกิน 12 หน่วยกิต 	

มหาวิทยาลัยหรือสถาบัน ที่เทียบเท่า	หลักสูตรการศึกษา	ระยะเวลาการศึกษา
	<p>ทั้งนี้ เมื่อรวมหน่วยกิตทั้งสองอย่าง จะต้องไม่น้อยกว่า 45 หน่วยกิต นอกจากนี้จะต้องสอบผ่านการสอบประมวลความรู้และสอบผ่านภาษาต่างประเทศตามเงื่อนไขของบัณฑิตวิทยาลัย</p>	

หลักสูตรการศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่าอยู่ในเกณฑ์ที่สภาการศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณาเห็นชอบ

การจัดการเรียนการสอน

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของทุกมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เทียบเท่ายังคงมีการเรียนในชั้นเรียนตามรายละเอียดของแต่ละหลักสูตร รวมทั้งการค้นคว้าวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ ยกเว้นบางหลักสูตรซึ่งไม่ต้องมีการทำวิทยานิพนธ์แต่ส่วนใหญ่ยังคงเน้นการทำวิจัย ค้นคว้าหาความรู้ใหม่หรือวิจัยในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพของสังคมและประเทศ และในช่วงนี้สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติได้เข้ามาดำเนินงานนำวิทยานิพนธ์ของทุกมหาวิทยาลัยและสถาบันที่เทียบเท่าออกทำการจัดพิมพ์เผยแพร่และเป็นหน่วยงานกลางที่รวบรวมวิทยานิพนธ์ทั้งหมด เก็บไว้

ในช่วงนี้เครื่องมือการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เริ่มมีการพัฒนาเพื่อให้ทันสมัย ได้มีการนำวิทยาการแบบใหม่ และวิชาการที่เป็นความรู้ใหม่ มาใช้ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มากขึ้น

จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1 - ระยะที่ 3 (2504-2519) สามารถแสดงได้ดังนี้

แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา
แผนพัฒนา ระยะที่ 1 (2504-2509)	1,049
แผนพัฒนา ระยะที่ 2 (2510-2514)	3,831
แผนพัฒนา ระยะที่ 3 (2515-2519)	7,465

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2528: 3-51)

สรุป

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 เป็นระยะที่ประเทศไทยอยู่ในระหว่างการเร่งรัดพัฒนาเพื่อนำประเทศเข้าสู่ความเจริญทัดเทียมกับประเทศที่เจริญแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงมีความต้องการกำลังคนในระดับสูงจำนวนมาก ประกอบกับประเทศไทยได้มีมหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท โดยเปิดทำการสอนมานานพอสมควรแล้ว แต่ยังไม่มีความมั่นคงที่แน่นอน การบริหารงานในระดับบัณฑิตศึกษายังอยู่ในลักษณะต่างคณะวิชาจัดการกันเอง รัฐจึงได้เห็นความสำคัญในการที่จะจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในมหาวิทยาลัย ที่มีการสอนระดับบัณฑิตศึกษาอยู่แล้ว เพื่อที่จะยกระดับมาตรฐานการศึกษาในระดับสูงให้เท่าเทียมกันได้มีพัฒนาการของบัณฑิตศึกษาแต่ละช่วงสรุปได้ดังนี้คือ

ระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 1 - ระยะที่ 2 (2504-2514) ประเทศกำลังมีความต้องการกำลังคนในระดับสูง เป็นจำนวนมาก ได้เป็นช่วงที่เริ่มจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นอย่างเป็นทางการในมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมทั้งด้านกำลังคน และงบประมาณจึงจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งจัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันที่จัดการเรียนการสอนในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีสถาบันระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย เพื่อจัดการเรียนการสอน

ในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อยังประโยชน์ให้ภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะ เปิดทำการสอน เฉพาะสาขา วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่สถาบัน เทคโนโลยีแห่งเอเชีย

การรับผู้เข้าเรียนทุกสถาบัน เน้นคุณภาพของผู้เรียน เป็นประการสำคัญ การจัดหลักสูตร เน้น การวิจัยค้นคว้าโดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีบางสาขาที่ไม่ต้องทำการวิจัย ซึ่ง จะเป็นทางด้านสังคมศาสตร์

ระยะของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 (2515-2519) สภาการศึกษา แห่งชาติได้พิจารณาหลักเกณฑ์การศึกษาขั้นประกาศนียบัตรชั้นสูง ปริญญาโทและปริญญาเอกของ มหาวิทยาลัยและสถาบันที่เทียบเท่า เพื่อเป็น เกณฑ์มาตรฐานของการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาขึ้น เป็น ครั้งแรกในประเทศไทย เพื่อให้มหาวิทยาลัยที่เปิดทำการสอนอยู่แล้ว และที่กำลังจะเปิดใหม่ได้ถือ เป็นแนวปฏิบัติ ในช่วงนี้ได้มีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัย เชียงใหม่

ในช่วงนี้เกณฑ์การรับ เข้าศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอนของทุกมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่ เทียบเท่า จึงต้องปรับให้อยู่ในข้อกำหนดของสภาการศึกษาแห่งชาติ หากต้องการใช้กฎเกณฑ์ที่แตกต่าง จากข้อกำหนดหรือต้องการใช้หลัก เกณฑ์เพิ่มเติมจะต้องอยู่ในดุลยพินิจของบัณฑิตวิทยาลัยแต่ละแห่งและ สถาบันเทียบเท่า และให้ปรึกษากับสภาการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ สภาวิจัยแห่งชาติยังได้ทำการ รวบรวมและเผยแพร่งานวิทยานิพนธ์ของทุกมหาวิทยาลัยและสถาบันทุกแห่ง เพื่อนำประโยชน์จาก การวิจัยที่ค้นพบ และสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อทำการเผยแพร่ต่อไป

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 3 ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยหรือสถาบัน ที่เทียบเท่าเปิดทำการสอนระดับบัณฑิตศึกษา รวมทั้งสิ้น 9 แห่ง ได้รับการจัดตั้งเป็นบัณฑิตวิทยาลัย 6 แห่ง เป็นสถาบันที่เทียบเท่ามหาวิทยาลัย 1 แห่ง และเป็นสถาบันระหว่างประเทศ 1 แห่ง และ ดำเนินงานอยู่ภายใต้การบริหารงานของมหาวิทยาลัยอีก 1 แห่ง

การบริหารงานบัณฑิตวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐอยู่ในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งจะ เป็นผู้วางนโยบายในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยให้อยู่ใน เกณฑ์มาตรฐาน เดียวกัน จัดวางหลักสูตร การควบคุมการศึกษา ตลอดจนการอนุมัติผู้สำเร็จการศึกษา